

SCI-CONF.COM.UA

**INNOVATIVE DEVELOPMENT
OF SCIENCE, TECHNOLOGY
AND EDUCATION**

**PROCEEDINGS OF XII INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
AUGUST 29-31, 2024**

**VANCOUVER
2024**

INNOVATIVE DEVELOPMENT OF SCIENCE, TECHNOLOGY AND EDUCATION

Proceedings of XII International Scientific and Practical Conference

Vancouver, Canada

29-31 August 2024

Vancouver, Canada

2024

UDC 001.1

The 12th International scientific and practical conference “Innovative development of science, technology and education” (August 29-31, 2024) Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2024. 367 p.

ISBN 978-1-4879-3792-8

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Innovative development of science, technology and education. Proceedings of the 12th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2024. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/xii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-innovative-development-of-science-technology-and-education-29-31-08-2024-vankuver-kanada-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: vancouver@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua/>

©2024 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2024 Perfect Publishing ®

©2024 Authors of the articles

TABLE OF CONTENTS

AGRICULTURAL SCIENCES

1. *Stoliar S., Trembitska O.* 9
INTRODUCTION OF VALUABLE NICHE CROPS IN POLISSIA FOR VISUAL NUTRITION
2. *Бердін І. В.* 16
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЮ СОНЯШНИКА ЗАЛЕЖНО ВІД ГУСТОТИ ПОСІВУ

MEDICAL SCIENCES

3. *Glubochenko O.* 23
DRUG-INDUCED RAYNAUD'S SYNDROME
4. *Kubrak M. A.* 28
CHANGES IN THE HEALTH STATUS OF PATIENTS WITH COMPLICATED FORMS OF COLON CANCER IN THE PERIOPERATIVE PERIOD
5. *Савка С. Д., Савка С. І.* 31
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ ПАТОЛОГІЇ ТА КЛІНІКО-ПСИХОПАТОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДЕПРЕСИВНОГО РОЗЛАДУ

CHEMICAL SCIENCES

6. *Гудков А. Є.* 36
СПОСОБИ ОЧИСТКИ ОРТОФОСФОРНОЇ КИСЛОТИ З ЗАСТОСУВАННЯМ ОРГАНІЧНИХ ЕКСТРАГЕНТІВ І ІОНООБМІННИКІВ

TECHNICAL SCIENCES

7. *Tuzelbayev Asset, Amanali Bekbolat* 39
THE EVOLUTION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: FROM EARLY ALGORITHMS TO DEEP LEARNING AND NEURAL NETWORKS
8. *Bezvesilna O., Nechai S.* 44
STUDY OF THE INFLUENCE OF THE AMPLITUDE VALUES OF VIBRATION ACCELERATIONS AND THE DAMPING COEFFICIENT ON THE OPERATION OF A BALLISTIC GRAVIMETER
9. *Cheverda A., Artym V.* 51
IMPACT OF SRPUS ON ENVIRONMENTAL SAFETY
10. *Danyliuk N., Artym V.* 57
IMPACT OF CORROSIVE ENVIRONMENTS ON THE DURABILITY OF DRILLING EQUIPMENT AND METHODS FOR PROTECTION
11. *Gordiienko S. M., Veligotska Yu. S.* 65
LANE CAPACITY ESTIMATION OF URBAN STREETS AND ROADS BASED ON THE AVERAGE VEHICLE SPEED

12. *Антошкін О. А., Бондаренко С. М., Дерев'янка О. А., Дурєєв В. О., Маляров М. В., Трипольська К. С., Христич В. В.* 75
ОСОБЛИВОСТІ АВТОМАТИЗАЦІЇ ПРОЕКТУВАННЯ СИСТЕМ ПОЖЕЖНОЇ СИГНАЛІЗАЦІЇ
13. *Барановський Д. М.* 78
ЗАСТОСУВАННЯ ПРИКЛАДНИХ МЕТОДІВ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРИ РОЗРОБЦІ СИСТЕМИ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ
14. *Гайдучек Д. В., Бурова З. А.* 82
СУЧАСНІ ЗАСОБИ ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ
15. *Довгон'ятий В. А., Кійко В. В.* 88
ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ХАРЧОВИХ ВОЛОКОН В МОЛОЧНІЙ ГАЛУЗІ
16. *Кобзєв О. В., Носальський Д. В., Ломідзе В. Г., Дейнека Д. М.* 93
ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА СОДИ КАЛЬЦИНОВАНОЇ У СВІТІ
17. *Сайко Р. Ю.* 104
ЗМАГАЛЬНЕ МАШИННЕ НАВЧАННЯ В КІБЕРБЕЗПЕЦІ: ЗНИЖЕННЯ ЗАГРОЗ В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ СИСТЕМАХ
18. *Тернова А. С.* 109
ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПЕРТИЗИ ШВЕЙНИХ ВИРОБІВ
19. *Щолоков Е. Е., Рашкевич Н. В., Отрош Ю. А., Майборода Р. І., Тригуб В. В.* 117
ЕВАКУАЦІЯ ПРИ ПОЖЕЖІ З ДИТЯЧИХ ІГРОВИХ МАЙДАНЧИКІВ З ПОВНІСТЮ ЗАКРИТИМ УСТАТКОВАННЯМ

PHYSICAL AND MATHEMATICAL SCIENCES

20. *Гречко А. Л.* 123
СТРОГО МОНОТОННІ ЛІНІЙНІ НЕОДНОРІДНІ РОЗШИРЕННЯ ТА ДИФЕРЕНЦІАЛЬНО-МАТРИЧНЕ РІВНЯННЯ ЛЯПУНОВА

PEDAGOGICAL SCIENCES

21. *Tuzelbayev Asset* 127
SUCCESSFUL PREPARATION FOR IELTS IN THE CIS: ANALYSIS AND IMPLEMENTATION OF PERSONALIZED APPROACHES
22. *Lukashevych I.* 131
CHALLENGES OF MODERN HEALTH EDUCATION: ADAPTATION OF STUDENTS
23. *Soldatova L. P.* 139
INCREASING AND ENRICHING HUMAN'S WORD-STOCK
24. *Дамзін О. В., Тетерук Р. О., Скакун С. О.* 145
ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

25.	<i>Кирилюк О. В., Питель О. С.</i> ВИКОРИСТАННЯ ДИТЯЧОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ ЯК ЗАСОБУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ТА ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКА (ПРОЄКТ)	152
26.	<i>Лисенко Т. А.</i> ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	159
27.	<i>Попова І. О., Чаусов С. В., Квітка С. О.</i> ОСОБИСТІ ЯКОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗВО ЕНЕРГЕТИЧНОГО НАПРЯМУ, ЩО ФОРМУЮТЬ ЙОГО АВТОРИТЕТ	164
28.	<i>Сосяк М. М., Сенечин С.-М. В.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	173
29.	<i>Швець Н. В., Швець О. В.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК ПЕРЕКЛАДУ У МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ	180
PSYCHOLOGICAL SCIENCES		
30.	<i>Hasanova G.</i> THE POSSIBILITIES OF USING THE SCORE MODEL IN NEURO GRAPHICS	189
31.	<i>Астремська І. В., Грубань А. В.</i> EMOTIONAL CLOSENESS AS A PSYCHOLOGICAL PHENOMENON	195
32.	<i>Ткач Ю. В.</i> ПСИХОЛОГІЯ КЕРУВАННЯ БІЗНЕСОМ ПІД ЧАС ВІЙНИ	203
SOCIOLOGICAL SCIENCES		
33.	<i>Денісов М. А.</i> УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОДУКЦІЇ	208
JOURNALISM		
34.	<i>Demetska O., Kolesnichenko O.</i> MEDIA CONSUMER PREFERENCES OF UKRAINIANS DURING THE WAR	211
HISTORICAL SCIENCES		
35.	<i>Пефтиц В. М.</i> У КОЛИСЦІ МІЖ ДВОХ РІК: ЗАРОДЖЕННЯ ТА НАЙДАВНІША ІСТОРІЯ ВАВИЛОНУ	214
36.	<i>Толочко О. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ІСТОРІЇ ПІВДЕННІЙ ІТАЛІЇ В ПЕРІОД РАННЬОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ	222

CULTUROLOGY

37. *Petruk I.* 226
ENTROPY OF CULTURE AS THE EVOLUTION AND
TRANSFORMATION OF CULTURAL CODES

LITERATURE

38. *Лавренчук Т.* 230
МІСТО ЯК ТЕКСТ В ЛІРИЦІ А. А. МАРТИНА

PHILOLOGICAL SCIENCES

39. *Makhtudova Sh.* 235
CHILDREN'S FAVORITE AUTHOR – REYHAN YUSIFQIZI
40. *Бігун В. А., Шуйка Ю. І.* 242
КВАНТИТАТИВНІ ПОКАЗНИКИ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ
ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ (РОМАН БРЮСА КЕМЕРОНА «A DOG'S
PURPOSE» ТА ЙОГО УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД ГАННОЮ
ЯНОВСЬКОЮ)

ECONOMIC SCIENCES

41. *Kocharyan Tsovinar* 250
THE ROLE OF AGROTOURISM IN INCREASING THE
EMPLOYMENT OF THE RURAL POPULATION IN THE LORI
REGION
42. *Marchenko O., Chaikovskiy V., Makarenko B.* 261
THE INTRODUCTION OF THE INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN
THE DEVELOPMENT OF THE COMPETITIVE TOURIST
ENTERPRISE
43. *Yushchyshyna L. O., Hulchak O. M.* 267
LOGISTICAL COMPONENT IN THE ACTIVITIES OF SMALL
ENTERPRISES
44. *Zatonatskiy D., Anisimova O.* 272
ESG SCORES AND CORPORATE FINANCIAL PERFORMANCE
45. *Грудзевич У. Я.* 277
ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІРЖОВОГО ІНТЕРНЕТ-
ТРЕЙДИНГУ
46. *Дугієнко Н. О., Федоров Д. Д.* 281
РОЛЬ УКРАЇНИ У ФОРМУВАННІ ГЛОБАЛЬНИХ РИНКІВ ТА
ВПЛИВ ВІЙНИ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ НА СВІТОВУ ПРОДОВОЛЬЧУ
БЕЗПЕКУ
47. *Кравченко В. В.* 295
ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ПІДПРИЄМСТВА ГОТЕЛЬНОГО
ГОСПОДАРСТВА
48. *Красностанова Н. Е., Сергієнко В. Ю.* 298
УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У ПРОЄКТАХ ДЕРЖАВНО-
ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА: ПРОБЛЕМИ ТА РІШЕННЯ

49.	<i>Кривоберець М. М., Горбатко О. В.</i>	303
	ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ В ГОТЕЛЬНОМУ ГОСПОДАРСТВІ	
50.	<i>Кривоберець М. М., Ткаченко І. М.</i>	307
	ЯКІСТЬ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ ЯК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА РИНКУ	
51.	<i>Кривоберець М. М., Холявко М. М.</i>	313
	СТРАТЕГІЇ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ КРИЗИ СПРИЧИНЕНОЇ ГЛОБАЛЬНИМИ БЕЗПЕКОВИМИ ФАКТОРАМИ	
52.	<i>Кузик О. В.</i>	322
	SCRM В МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЯХ УКРАЇНСЬКОГО АГРОБІЗНЕСУ	
53.	<i>Лазаренко М. І.</i>	327
	РОЛЬ ТНК СТРУКТУРІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЕКСПОРТУ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ	
54.	<i>Маринін Д. Л.</i>	333
	BIG DATA ЯК ОСНОВА ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В E-COMMERCE: ВІД ЗБОРУ ДАНИХ ДО ОПТИМІЗАЦІЇ МАРКЕТИНГОВИХ СТРАТЕГІЙ	
55.	<i>Романов М. Р.</i>	340
	РОЗРОБКА І РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ ІНДУСТРІЇ ТУРИЗМУ	
56.	<i>Хоманець В. А.</i>	343
	ЛІБЕРАЛЬНИЙ ТА НЕОЛІБЕРАЛЬНИЙ ВИМІРИ МІЖНАРОДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПОРЯДКУ	
57.	<i>Шафалюк О. О.</i>	348
	РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЛОГІСТИКИ ТА МАРКЕТИНГУ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ	

LEGAL SCIENCES

58.	<i>Musayev Hafiz Maharram</i>	350
	RELIGIOUS SECURITY IN THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN AS A STABILITY FACTOR OF SOCIETY AND STATE DEVELOPMENT	
59.	<i>Грушецький В. В.</i>	357
	ІНТЕГРАЦІЯ ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ПРОЦЕСІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	
60.	<i>Петровська А. О.</i>	361
	ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ГАЛУЗІ КІБЕРСПОРТУ ТА ВІДЕОІГОР	

**ОСОБИСТІ ЯКОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗВО ЕНЕРГЕТИЧНОГО НАПРЯМУ,
ЩО ФОРМУЮТЬ ЙОГО АВТОРИТЕТ**

**Попова Ірина Олексіївна,
Чаусов Сергій Володимирович,
Квітка Сергій Олексійович,**

к.т.н., доцент,
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного, г. Запоріжжя, Україна

Анотація. У статті розглядаються соціальна значущість особистості викладача закладу вищої освіти (ЗВО) енергетичного напрямку, визначені основні компоненти професійно-педагогічної компетентності та особисті якості викладача за основними напрямками та функціями діяльності, що впливають на формування його авторитету, сформульовані основні вимоги до його особистості

Ключові слова: викладач, особистість, якості, авторитет, професійні характеристики, компетентність, вимоги.

Сучасний викладач технічного ЗВО повинен володіти ґрунтовними професійними знаннями, не обмежуючись лише дисциплінами енергетичного напрямку, які викладає, повинен уміти відповісти на будь-яке питання. Викладач є для студента і взірцем, і засобом виховного впливу на нього. Студент, наслідуючи викладача, переймає його знання, вміння, манери тощо. Знання педагога, його кращі моральні й вольові якості є потужним засобом переконання і впливу на студента. Адже якості особистості сучасного викладача виступають основою для формування особливої атмосфери викладання і за наявності потрібних є засобом поліпшення ефективності його діяльності.

Становлення викладача – це в першу чергу формування його як

особистості і лише потім – як професійного працівника, що володіє спеціальними знаннями в певній галузі педагогічної діяльності. Не залишає сумнівів те, що успішність професійної підготовки у вузі залежить від професійно значущих особистісних якостей, а недостатній їх розвиток у певної групи здобувачів є причиною недостатньої професійної успішності. Вимоги, завдання та функції викладача висвітлені у працях педагогів-класиків: Я.-А. Коменського, В.О. Сухомлинського, А.С. Макаренка, в яких розглядалися особистості викладача, системі його ціннісних орієнтацій, мотивів і стилю індивідуальної діяльності та спілкування, його неповторності і унікальності; з порадами викладачу у різних окремих аспектах педагогічної діяльності з урахуванням особливостей педагогічної професії [1].

Наявність професіоналізму викладача вищої школи є основним критерієм в умовах становлення освіти, що знайшли відображення в працях В. І. Саюк [2], які висвітлюють проблеми розвитку особистості викладача в контексті сучасних цифрових змін, визначають необхідність інформаційної компетентності викладача, як інтегровану професійну якість особистості його, так і здатність до роботи з комп'ютерною технікою та телекомунікаційними технологіями і застосування її у професійній діяльності і професійному житті.

Праця В. В. Рибалка [3] розглядає проблеми психологічної структури особистості педагога, бо запровадження особистісного підходу в навчально-виховний процес можливе за умов суттєвої, особистісно спрямованої трансформації існуючих форм і методів навчально-виховної роботи педагогів, проведення цілеспрямованої організаційної, науково-методичної роботи педагогічних колективів, працівників психологічної служби та подальшого поглибленого вивчення проблем, що постають на його шляху. У статті [4], яка присвячена методичним аспектам професійної підготовки викладачів за допомогою засобів інформаційно-комунікаційних технологій у ЗВО, висувається цілий ряд специфічних вимог до педагогів, серед яких професійна компетентність і дидактична культура.

О. В. Вощевська розглядає педагогічні здібності як основну форму

чутливості педагога до здобувача, по-перше, до процесу та результатів педагогічної діяльності, по-друге, та розподіляє педагогічні здібності на два рівні групи: перцептивно-рефлексивні (ці прояви чутливості, які є основою педагогічної інтуїції) та проєктивні. Проєктивні здібності пов'язані з вміннями створення нових, продуктивних способів навчання [5]. Таким чином, висвітлені у наукових працях компоненти професійно-педагогічної компетентності викладача ЗВО, вимоги та завдання до особистості науково-педагогічних працівників вищої школи зазнають змін і оновлень під впливом сучасних процесів у суспільстві, енергетичній галузі та промисловості. Метою статті є аналіз вимог та завдань до особистості викладача закладу ЗВО для формування його професійно-педагогічної компетентності в умовах сучасних реалій.

Від сучасного випускника енергетичного профілю вимагається не тільки високий рівень знань з фундаментальних дисциплін (фізики, математики та інших природничо-технічних інженерних, дисциплін спеціалізації), але особистісно-професійне становлення майбутніх інженерів передбачає й психолого-педагогічну підготовку, з вивченням філософії, педагогіки, психології, соціології, правознавства, які входять до гуманітарної складової системи освіти. Це пов'язано з тим, що до диплому магістра надається можливість випускникам займатися педагогічною діяльністю, бути викладачем. Тому виникає необхідність показати завдання та шляхи формування особистості викладача ЗВО енергетичного напрямку та сформулювати психолого-педагогічні вимоги до особистості викладача з урахуванням сучасних реалій.

Головна вимога до викладача – це усвідомлювати свій громадський обов'язок: виховувати гідних громадян України, висококваліфікованих фахівців для народного господарства, формувати національну еліту. Тому викладач забов'язаний досконало володіти своїм предметом: успішно навчає і виховує той викладач, який знає свій предмет. Однак знання викладача можуть стати могутнім засобом навчання й виховання лише за умови, що він не просто викладає їх, а використовує матеріал дисципліни, досягнення науки для

розумового розвитку здобувачів, їх фахової підготовки, морального виховання. Крім того, викладач повинен добре орієнтуватися в суміжних дисциплінах, що сприятиме глибшому розкриттю закономірних зв'язків між предметами, фізичними явищами і процесами реального світу, формуванню всебічно розвиненого фахівця.

Викладач повинен майстерне володіти методикою викладання дисципліни для управління навчально-пізнавальною діяльністю здобувачів. Завдяки цьому викладач складне завдання може подати доступно, врахувати особливості і ступінь підготовки здобувача, зацікавити інформацією, викликати захоплення нею і бажання поповнювати свої знання. Кожен, хто долучається до викладацької діяльності повинен мати схильність до педагогічної діяльності і психологічна готовність до неї виявляється у спрямованості думок і прагнень щодо навчання й виховання здобувачів, манері розмовляти, поведінці тощо. Завдяки цій рисі викладач стає здатним інтуїтивно виділяти з навколишнього середовища навчально-виховні факти і відповідно педагогічно їх інтерпретувати.

Обов'язкова моральна компетенція викладача – він повинен любити своїх здобувачів, і хороших, і поганих. Викладач ЗВО, що не любить здобувачів, професійно непридатний. Для таких викладачів кожна лекція, кожне зайняття подібно до тортур, а для здобувачів торттури – спілкування з ними. І якщо початкуючий викладач зрозумів, що не любить здобувачів, йому необхідно терміново шукати собі іншу роботу [6, 7]. Ерудована людина – це теж одна з компетенцій викладача ЗВО, бо окрім глибоких знань своєї дисципліни, він повинен володіти ґрунтовними знаннями з питань філософії, політики, мистецтва, сучасних досягнень науки і техніки. Це допоможе йому у спілкуванні із здобувачами на різноманітні теми, оскільки широта його інтересів дає змогу спрямувати здобувачів на цікаві справи, допомагати їм в організації змістовного дозвілля [8]. Творчий підхід у педагогічній справі викладача є ще однією компетентністю. Викладач, який є творчою особистістю, перевіряє та аналізує власний досвід, вивчає і використовує все найкраще з

чужого, шукає і знаходить нові, досконаліші, раціональніші педагогічні технології є класний викладач і новатор у своїй справі. Передумовами педагогічної творчості є професійно-специфічні здібності, тобто сукупність індивідуально-психологічних якостей викладача, які сприяють успішній педагогічній діяльності: організаторсько-педагогічні здібності, такі як організація навчально-пізнавальної діяльності здобувачів, власної діяльності, загальне та професійне самовдосконалення; дидактичні здібності викладача, до яких можна віднести підготовку навчальних матеріалів, доступність, виразність, переконливість при поясненні навчального матеріалу; здійснення мотивації діяльності здобувачів; перцептивні (лат. *perceptio* – сприймання) здібності (об'єктивне оцінювання емоційного стану здобувачів і його врахування у навчальній діяльності); комунікативні здібності (налагодження педагогічно доцільних стосунків зі здобувачами та колегами з навчально-виховної діяльності); сугестивні (лат. *suggestio* – навіювання) здібності (здібності емоційно-вольового впливу на людину); гносеологічно-дослідницькі здібності (виявляються в умінні пізнати і об'єктивно оцінити педагогічні явища та процеси; їх рівень залежить від рівня дослідницької культури викладача, його методологічних знань і дослідницьких умінь); науково-пізнавальні здібності (володіння науковими знаннями, розуміння взаємозв'язків між науками).

Ще однією компетенцією викладача є його дослідницька компетенція, коли викладач виступає як дослідник, який, спираючись на основні положення теорії навчання і виховання, досліджує навчально-виховний процес, робить висновки, експериментує. Здійснення педагогічної діяльності на дослідницькому рівні, творчий підхід до неї потребує від викладача постійної роботи над собою [8]. Високі моральні якості викладач теж край необхідна компетенція. У моральному аспекті викладач повинен бути таким, якими прагне зробити вихованців. Для успішної роботи зі здобувачами викладач має володіти власною емоційно-вольовою сферою. Це виявляється передусім у продуманій поведінці, відповідних емоціях "мажорного" чи "мінорного"

характеру. Таке перевтілення викладача необхідне, щоб вплинути на студента, змусивши його пережити певну ситуацію. Окрім того, викладачу необхідно виявляти емоції і волю у несподіваних ситуаціях педагогічного процесу, що потребує розвинутого педагогічного самовладання, витримки, вміння швидко вибирати шляхи адекватного реагування на ситуацію, правильно її розв'язувати.

До компетенцій викладача слід віднести педагогічну спостережливість і уважність. Спостерігаючи за здобувачами, викладач отримує інформацію про їхні індивідуальні особливості, розуміння ними навчального матеріалу, ставлення до навчання і викладачів, стосунки між ними, їх настрої і психічні стани, їх реагування на зауваження та оцінку успіхів у навчанні й поведінці. Під час навчальних занять викладачеві необхідно тримати в полі зору усіх здобувачів групи; концентрувати свою увагу на розгортанні теми, зміні різних видів навчальних завдань і засобів, зосереджувати свою увагу на написаному, щоб не припуститися помилок у словах, формулах, обчисленнях тощо [9].

Необхідною вимогою до особистості викладача є натхнення та інтуїція. Натхнення приходить до викладача внаслідок його значних зусиль над своєю психікою, націленість на предмет дослідження, постійного обмірковування і переживання його. Це такий психічний стан, коли одночасно задіяні усі сфери психіки – розум, почуття, сприймання, інтуїція тощо. Інтуїція виявляється в особливому відчутті правильного напрямку діяльності, у бажанні її результатів, неусвідомленому переконанні, що саме так, а не інакше слід діяти.

Головною компетенцією викладача є досконале володіння мовою і мисленням. Мова і мислення викладача повинні бути педагогічними. Йдеться про конкретність, чіткість думок, їх логічність, дохідливість, переконливість, впливовість, здатність викликати у здобувачів відповідні почуття. Крім того, мова педагога має бути позбавлена дефектів (шепелявість, картавість, гугнявість, заїкання, невимовляння окремих звуків, надмірно швидкий або сповільнений темп). Важливою вимогою до викладача ЗВО є володіння державною українською мовою.

Педагогічне мислення викладача – це ще одна з його компетенцій, вона

полягає у здатності застосовувати теоретичні положення філософії, психології, педагогіки, методики у конкретних педагогічних ситуаціях навчально-виховної роботи. Оптимізм має бути невід'ємною рисою сучасного викладача. Його наявність впливає на ефективність навчання і виховання здобувачів, викликає у них позитивні емоції, добрий настрій і захопленість справою, активність, рішучість, упевненість у своїх силах. До професійної психолого-педагогічної особливості викладача слід віднести педагогічний такт: це поведінка викладача у відносинах зі здобувачами, яка відповідає цілям і завданням виховання і виявляється у творчій, педагогічно виправданій його діяльності. Педагогічний такт передбачає відповідне ставлення до здобувачів, уміння в кожному конкретному випадку знаходити правильну лінію поведінки. Він потрібен викладачеві у системі його виховного впливу як на колектив здобувачів, так і на кожного здобувача зокрема.

До професійної вимоги до викладача є його здоров'я і зовнішній вигляд, оскільки праця вимагає значного нервового і фізичного напруження, тому він має дбати про своє здоров'я. Важливе значення у педагогічній діяльності має зовнішній вигляд викладача. Неприваблива зовнішність викликає негативне ставлення до нього, а відтак і до навчальної дисципліни, яку він викладає, до моральних настанов, які він пропагує.

В особистості викладача ЗВО вимагається поєднання: володіння новітніми технологіями навчання, високої стресостійкості, повної самовіддачі, вміння й бажання вчитися упродовж життя, а також культивувати в собі ті якості, які б він хотів сформувати у здобувачів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Лебедик Л. Розвиток професійної компетентності викладачів закладів вищої освіти. Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти: збірник наукових статей у 3-х ч. / за заг. ред. О. В. Зосименко, Г. Л. Єфремова. Суми, 2020. Ч. 1. С. 40–47.

2. Саюк В.І. Професійна компетентність як основа розвитку сучасного викладача в системі післядипломної педагогічної освіти / Нова педагогічна думка. 2012. №3 (71). С. 57-61.

3. Рибалка В.В. Методологічні проблеми наукової психології: посібник. К.: ШОД НАПН України, 2017. 144 с.

4. Ребенок В. М., Носовець Н. М., Белан Т. Г. Методичні аспекти професійної підготовки майбутніх викладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій у закладі вищої освіти. *Věda a perspektivy*. 2022. № 6 (13). С. 179–191

5. Вощевська О.В. Формування іміджу викладача вищої школи. Молодий вчений. 2016. № 12. С. 404-408.

6. Євтушенко Г.В., Бабошко Т.І., Бушля Т.І. Імідж сучасного викладача: сутність та особливості формування. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Вип. 11. С. 630-634

7. Лугова В.В., Чумак Г.М. Напрями удосконалення іміджу викладача закладу вищої освіти. Молодий вчений. 2020. Берез. (№3(79)). С. 399-400.

8. Голік О. Б. Педагогічна майстерність: організаційно-управлінський аспект: навч. посібник. Донецьк: вид-во “Ноулідж” (донецьке відділення), 2010. 242 с.

9. Попова І.О., Чаусов С.В. Шляхи формування особистості викладача університету технічного спрямування під впливом сучасних процесів у суспільстві. /*Development of modern science, experience and trends. Proceedings of the III International Scientific and Practical Conference. Boston (October 11 – 14, 2022), USA. 2022. Pp. 282-289.*

10. Попова І.О., Квітка С.О. Взаємодія викладача і студента на основі партнерства у сучасній професійній освіті. *Удосконалення навчально-виховного процесу в закладах вищої освіти: Зб. наук.-метод. праць ТДАТУ*. Мелітополь: ТДАТУ, 2021. Вип. 24. С.222-229.

11. Попова І.О., Квітка С.О., Чаусов С.В. Особливості організації освітнього процесу здобувачів-енергетиків з вивчення обов’язкових дисциплін

в умовах воєнного стану *Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладах вищої освіти*: зб. наук.-метод. праць / Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. Запоріжжя: ТДАТУ, 2023. Вип. 23. С. 216-223.11.

12. Попова І.О., Попрядухін В.С., Коваль О.Ю. Компетентнісний підхід у підготовці здобувачів-енергетиків в процесі вивчення теоретичних основ електротехніки. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*: Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова, 2022. Серія 5. № 86. doi: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.86.32>.

13. Попова І.О., Квітка С.О., Чаусов С.В. Формування творчих здібностей здобувача-енергетика як суб'єкта виробничого процесу *Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладах вищої освіти*: зб. наук.-метод. праць / Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. Запоріжжя: ТДАТУ, 2024. Вип. 27. С.313-323

14. Попова І.О., Постол Ю.О., Петров В.О. Компоненти професійно-педагогічної компетентності викладача ЗВО енергетичного спрямування *Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладах вищої освіти*: зб. наук.-метод. праць / Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. Запоріжжя: ТДАТУ, 2024. Вип. 27. С.324-331.